

"مقاله پژوهشی"

طراحی سازوکارهای اشتغال پایدار در میان کشاورزان تنباکوکار شهرستان دشتستان

فرشاد رزم‌آور^۱ و مسلم سواری^۲

۱- کارشناسی‌ارشد توسعه روستایی، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی خوزستان، ملائانی، ایران
۲- استادیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی خوزستان، ملائانی، ایران، (نویسنده مسوول: Savari@asnrkh.ac.ir)
تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۳/۲۱ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۵/۱۶
صفحه: ۵۴ تا ۶۷

چکیده مبسوط

مقدمه و هدف: روستاها نقش انکارناپذیرشان در رشد اقتصادی، اجتماعی سیاسی اهمیت بالایی در نظام اجتماعی و جمعیتی کشورها دارند و کشاورزی به عنوان راهکار توسعه روستایی، بخش اعظم فعالیت‌های اقتصادی روستاییان را شامل می‌شود. در حال حاضر پدیده اشتغال پایدار در جوامع روستایی بیش از گذشته مطرح است زیرا توسعه شغلی و پایدار در میان روستاییان به‌منزله یک استراتژی مهم است که می‌تواند فرآیند توسعه روستایی را بهبود ببخشد. بنابراین، تنها با افزایش اشتغال در مکان‌های روستایی می‌توان از پدیده مهاجرت جلوگیری کرد زیرا منابع کشاورزی به‌تنهایی پاسخگوی نیازهای آنان نخواهد بود. خالی شدن روستاها از سکنه می‌تواند تهدید بزرگی برای امنیت غذایی جامعه باشد. در این راستا مطالعه حاضر، با هدف طراحی سازوکارهای اشتغال پایدار در میان کشاورزان تنباکوکار انجام شد.

مواد و روش‌ها: در این مطالعه جهت شناسایی سازوکارهای اشتغال پایدار از پارادایم کیفی و روش داده بنیاد استفاده شد. شرکت‌کنندگان در این تحقیق شامل ۱۸ نفر از کشاورزان تنباکوکار و خبرگان نظری با سابقه بیش از ۱۰ سال در شهرستان دشتستان بودند. نمونه‌های مورد مطالعه به‌صورت هدفمند با روش گلوله‌برفی انتخاب شدند. روش جمع‌آوری اطلاعات استخراجی از شرکت‌کنندگان مصاحبه آزاد بود.

یافته‌ها: نتیجه حاصل از داده‌های گردآوری‌شده بیانگر ۴۸ چالش اصلی در میان تنباکوکاران بود. عامل‌های حمایت پایین و خرید محصول با قیمت نامناسب توسط اداره دخانیات شهرستان، بروز آفات متعدد، حمایت پایین از تولید داخلی و افزایش واردات، کمبود حمایت‌های دولت از بخش کشاورزی، هزینه بالای خرید نهاده‌های کشاورزی در بازار آزاد و وجود دلالتان از مهم‌ترین مشکلات تنباکوکاران بودند. عوامل استخراج‌شده در هفت سازوکار اقتصادی و حمایتی (۱۳ عامل)، کشاورزی و محیط‌زیستی (۹ عامل)، بازاریابی (۹ عامل)، صنعتی‌سازی (۴ عامل)، آموزشی و مهارتی (۳ عامل)، سیاست‌گذاری (۶ عامل) و انگیزشی (۴ عامل) دسته‌بندی و تحلیل شدند. در نهایت سازوکارها براساس ماهیت آن‌ها در قالب مدل استراوس و کوربین جایگذاری شدند.

نتیجه‌گیری: به‌طور کلی، نتایج این تحقیق می‌تواند بینش‌های جدیدی را برای سیاست‌گذاران توسعه روستایی و کشاورزی فراهم کند زیرا تمامی مسائل و مشکلات اشتغال تنباکوکاران شناسایی شده و با برنامه‌ریزی دقیق می‌توان به پایدارسازی آنان کمک کرد. در این راستا پیشنهاد می‌شود با برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی - ترویجی زمینه توسعه کشت این محصول را در میان کشاورزان بر مبنای اصول علمی و دقیق فراهم نمایند.

واژه‌های کلیدی: اشتغال پایدار، تنباکو، چالش‌های شغلی، شهرستان دشتستان، معیشت پایدار

مقدمه

در کشاورزی موجب توسعه اولیه و تحول ساختاری و صنعتی‌سازی آن در بیشتر کشورها بوده است (۱۲). همچنین، به‌عنوان یک منبع مولد درآمد، فرصت‌های زیادی برای اشتغال ایجاد کرده، باعث ارتقاء وضعیت اجتماعی و اقتصادی جوامع می‌گردد و به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های مهم در افزایش رشد اقتصادی نقش ایفاء می‌کند (۵۰). در کشورهای در حال توسعه واحدهای کشاورزی با کمبود منابع و فرصت‌های محدود جهت توسعه و پذیرش فناوری‌های مدرن مواجه می‌باشند. علاوه بر این، استفاده بی‌رویه و ناموزون از منابع در جهت افزایش تولید محصولات کشاورزی باعث محدودتر شدن منابع موجود در بخش کشاورزی نسبت به گذشته شده و واحدهای کشاورزی را در روند رشد و توسعه با چالش‌های مختلفی روبه‌رو کرده است (۴۲، ۴۳، ۴۹). آب، خاک، نهاده‌ها، خدمات نهادی و مدیریت صحیح منابع طبیعی از مهمترین متغیرها و پارامترهای تأثیرگذار در توسعه کشاورزی می‌باشند (۳). در میان محصولات کشاورزی، تنباکو با این‌که امروزه یکی از گیاهان مهم صنعتی در سطح دنیا می‌باشد اما، به‌علت سیمای منفی آن در زمینه تولید سیگار مورد بی‌مهری بسیاری از محققان قرار گرفته است (۳۸). تنباکو یک محصول کشاورزی و صنعتی با ارزش است که در بیش از ۱۰۰ کشور دنیا کشت می‌شود و در برخی از کشورها نقش اصلی در اقتصاد به‌صورت شغل، درآمد و ارز دارد (۵). همچنین در بسیاری از کشورها توانایی ریشه‌کن کردن فقر، به‌ویژه در

امروزه اشتغال برای بقاء ضروری است و به‌عنوان یکی از وجوه حقوق بشر شناخته می‌شود (۴۰). اشتغال در تمام مباحث اقتصادی، یک بحث کلیدی و راهبردی می‌باشد، زیرا تأمین یا عدم تأمین اشتغال نیروی انسانی می‌تواند اثرات مثبت و منفی در چگونگی دستیابی به توسعه هر کشور داشته باشد (۴۷، ۴۱). در این میان، اشتغال پایدار را می‌توان به‌عنوان یکی از ثمرات توسعه پایدار به‌شمار آورد. این نوع از اشتغال به اشتغالی گفته می‌شود که فرد حداقل بیشتر از یکسال دارای شغل باشد (۳۵). در ایران، مانند بسیاری از کشورهای در حال توسعه، کشاورزی زمینه اشتغال برخی از افراد جامعه را فراهم می‌کند و نقشی اساسی در تأمین امنیت غذایی، رشد و توسعه اقتصادی پایدار دارد (۱۷، ۱۶). بخش کشاورزی تقریباً حدود یک سوم نیروی انسانی را به‌کار می‌گیرد (۱۹).

امروزه کشاورزی از مهمترین بخش‌های اقتصادی کشور می‌باشد که می‌توان گفت رشد اقتصادی کشور بدون رشد و شکوفایی کشاورزی امکان‌پذیر نیست (۴۶، ۴۴، ۴۱). این در حالی است که کشاورزی به‌عنوان موتور رشد و توسعه برای کشورهایی که کشاورزی سهم زیادی در رشد تولید ناخالص داخلی و سهم زیادی از فقرا در بخش روستایی دارند، در نظر گرفته شده است (۴۶، ۴۶، ۲۲، ۵۹). از آن‌جا که کشاورزی نقشی اساسی در بقای بشر دارد و باعث ایجاد علاقه به پایداری در کشاورزی و توسعه می‌گردد (۳۱)، رشد موفقیت‌آمیز بهره‌وری

مناطق روستایی را دارد (۳۶). کشت تنباکو عمدتاً در مناطق مشخصی در کشورهای تولید کننده تنباکو متمرکز است (۲۹). در همین خصوص، کشت تنباکو به‌عنوان یک محصول تخصصی در بخش کشاورزی در برخی مناطق کشور رایج می‌باشد و موجبات بهره‌برداری از منابع طبیعی، تولید متناسب با اقلیم منطقه، اشتغال، تولید درآمد برای خانوارهای روستایی و بخشی از نظام معیشتی و مناسبات فرهنگی و اجتماعی آن مناطق تبدیل شده است (۳۰). ایران با توجه به دارا بودن شرایط آب و هوایی متنوع، از استعدادها و پتانسیل‌های فراوانی جهت تولید محصولات کشاورزی مختلف، از جمله تنباکو برخوردار می‌باشد (۲۴، ۲۵). سطح زیرکشت این محصول در سال ۹۸-۹۹ در ایران ۹۵۱۲ هکتار و تولید آن ۱۹۲۷۳ تن در سال است (۵۲). تولید این محصول به‌لحاظ اینکه هر برگ آن حداقل سه بار با دست کارگر تماس پیدا می‌کند، کاری پرحجم و متراکم می‌باشد. همچنین، نقش مهمی در معیشت گروه‌های دیگری نظیر کارگران تولید و فراوری، کارمندان دخانیات و عاملین فروش دارد. با این تفاسیر پیشگیری از خروج منابع ارزی از کشور برای واردات محصولات دخانی تنها از طریق توسعه کشت تنباکو و زنجیره‌های مرتبط در داخل کشور ممکن می‌شود (۳۰). اما با نگاهی به عملکرد تنباکوکاران شاهد وجود تفاوتی قابل توجه‌ای میان عملکرد واقعی کشاورزان و عملکرد قابل حصول وجود دارد (۱). این در حالی است که میزان صادرات تنباکوی ایران نسبت به پتانسیل و ظرفیت تولید پایین بوده و کشور ما نتوانسته به جایگاه واقعی خود در سطح جهانی دست یابد (۲۴، ۲۵). بنابراین، بایستی توجه ویژه‌ای به پایداری این محصول صورت گیرد. اولین و مهم‌ترین گام در مسیر پایداری بهره‌برداری و تولید تنباکو، آسیب‌شناسی وضعیت جاری کشت از جنبه‌های مختلف اقتصادی و اجتماعی می‌باشد (۳۰). در حال حاضر تنباکو در ایران در استان‌های اصفهان، گلستان، فارس، خراسان، سمنان و بوشهر کشت می‌شود (۲). در این میان، سطح زیرکشت تنباکو در استان بوشهر ۲۶۱۳ هکتار و تولید آن ۵۲۲۶ تن در سال است (۵۲) و شهرستان‌های دشتستان و تنگستان به‌عنوان قطب تنباکو در استان می‌باشند. مسئله حائز اهمیت در کنار تأمین معاش و افزایش سهم تولیدات بخش کشاورزی، شناسایی چالش‌های پیش‌روی کشاورزان در جهت تولید پایدار می‌باشد. بنابراین با توجه به نقش مهم محصول تنباکو در اقتصاد و معیشت کشاورزان تنباکوکار و جایگاه این محصول در تجارت جهانی، پژوهش حاضر به بررسی چالش‌های کشاورزان تنباکوکار در شهرستان دشتستان پرداخته است.

امروزه موضوع اشتغال و پیچیدگی‌های آن در جهان پرشتاب، توجه همگان را به خود جلب کرده است (۶۰). از طرفی وضعیت اشتغال تا حدود زیادی در میزان موفقیت جامعه و روند توسعه‌ی آن نقش دارد (۴۹) زیرا تأمین شغل و درآمد پایدار در جامعه مهم‌ترین سازوکار برقراری رفاه اقتصادی-اجتماعی در جوامع بشری می‌باشد (۱۱). یکی از راه‌های افزایش اشتغال، متنوع نمودن اقتصاد روستایی است، جهت افزایش درآمدها، متعادل کردن سطح زندگی روستاییان و در

نهایت زمینه را برای دستیابی به توسعه پایدار فراهم کند (۳۹، ۴۸). در کشور ما اقتصاد مقاومتی با تأکید بر تولید و اشتغال پایدار از اهمیت زیادی برخوردار می‌باشد (۴۰). اشتغال و معیشت پایدار در بردارنده ابعاد اقتصادی، اجتماعی، محیط‌زیستی و دیگر جنبه‌هایی می‌باشد که تأثیر بر رفاه مردم دارد (۱۴). مناطق روستایی نیز به‌عنوان بخشی از جامعه و با توجه به منابع موجود در آن و پتانسیل مردمان آن جوامع می‌تواند نقش غیرقابل انکاری در تولید و ایجاد اشتغال داشته باشند (۳۷). بنابراین، گسترش متوازن فعالیت‌های زراعی و غیرزراعی روستایی می‌تواند از طریق افزایش تولیدات روستایی، ایجاد فرصت‌های شغلی جدید، افزایش بهره‌وری نیروی کار اضافی، تأمین نیازهای اساسی و ایجاد پیوند مناسب با بخش کشاورزی نقش بسیار مهمی در توسعه روستایی ایفا نماید (۴۰، ۴۴). در این میان رشد کشاورزی می‌تواند زمینه‌ساز توسعه سایر بخش‌های اقتصادی شود و نقش به‌سزایی در کاهش فقر و بیکاری در جامعه ایفاء کند (۱۶، ۱۷). اکنون در برنامه‌های توسعه، تأکید بر مسائل مربوط به اشتغال و الزامات اقتصاد روستایی بوده است (۱۴). با این حال، مطالعات موجود نشان می‌دهد که درآمد در مناطق روستایی، به‌ویژه کشاورزان در حال کاهش است و از طرف دیگر، بیکاری در برخی از این مناطق در حال افزایش می‌باشد (۱۶، ۱۷). گسترش فقر و افزایش دیگر آسیب‌های اجتماعی از قبیل دزدی، اعتیاد و امثال آن از مهم‌ترین پیامدهای بحران بیکاری می‌باشد که باعث به‌خطر افتادن ثبات و انسجام اجتماعی می‌شود (۴). به‌طور کلی اشتغال، نه‌تنها یک مسئله اقتصادی یا خاص کشور نمی‌باشد، بلکه همه جوامع با شکل‌های مختلفی ناشی از بیکاری روبرو شده‌اند که تمام بخش‌های اجتماعی، اقتصادی و سیاسی را تحت تأثیر قرار داده است (۱۶، ۱۷). مفهوم اشتغال پایدار به‌طور فزاینده‌ای در مباحث رفاه رایج می‌باشد. در اصل، این اصطلاح را می‌توان حفظ یک مسیر اشتغال پایدار یا رو به بالا در طولانی‌مدت دانست (۳۳). در تعریفی دیگر اشتغال پایدار به فردی باقیمانده در کار یا کاری گفته می‌شود که فرصت پیشرفت و درآمد بیشتر را فراهم می‌کند (۳۲). عواملی همچون آموزش نیروی کاری، بهره‌گیری پایدار از منابع، توجه به توسعه و مشارکت بخش خصوصی، تشویق به سرمایه‌گذاری و برقراری تسهیلات بانکی و جذب سرمایه‌گذاری‌های خارجی، بازنگری در قوانین حاکم بر بازارکار، اولویت‌دادن به فناوری کاربر تولید و راهبرد توسعه مبتنی بر صنعت، به‌خصوص صنایع کوچک و متوسط مقیاس، ایجاد صنایع تبدیلی و تکمیلی در کنار بخش کشاورزی، ایجاد صنایع کوچک و صنایع دستی در روستاها، جایگزینی نیروی کار داخلی به جای نیروی کار اتباع خارجی و ترتیب دادن اخراج کارگران خارجی، توجه به صنعت توریسم و اکوتوریسم، استفاده از تکنولوژی سازگار، توسعه ارتباطات جهت دستیابی به بازار و تکوین سازمان مناسب، از عوامل مؤثر در اشتغال می‌باشند (۶۰). در ادامه به تعدادی از مطالعات در این زمینه اشاره می‌شود.

نتایج مطالعه‌ای در این زمینه نشان داد که مؤلفه‌های اشتغال پایدار شامل امنیت شغلی، اقتصاد و درآمد، تثبیت جمعیت،

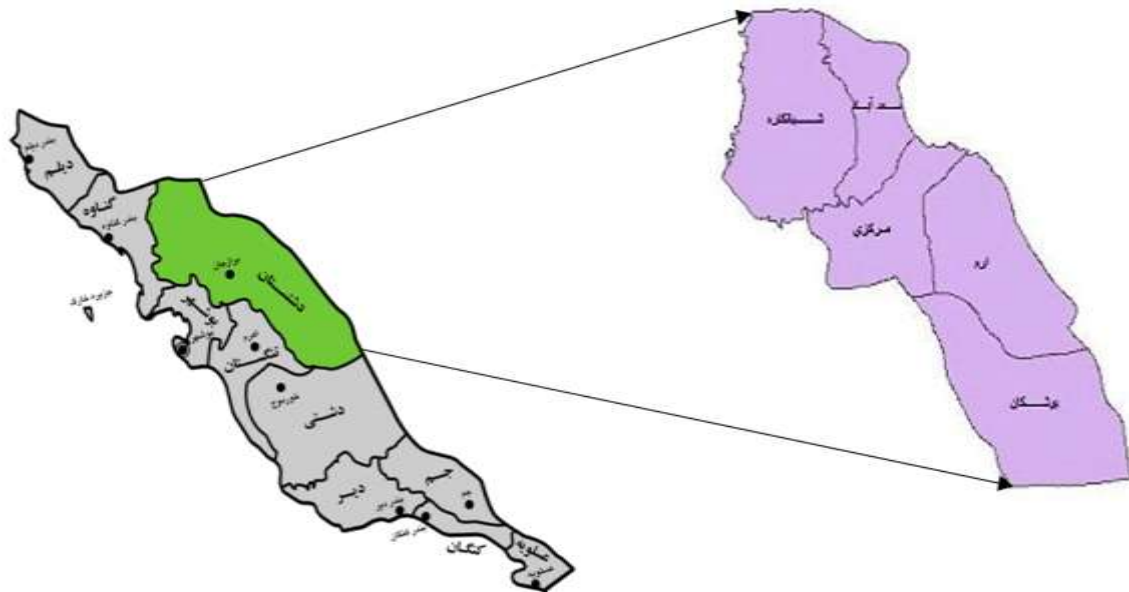
و درآمد داشته باشد. تمرکز بر افزایش اشتغال با کیفیت و آموزش برای کاهش فقر مورد نیاز است، همچنین کیفیت آموزش عمومی (تحصیلات متوسطه، آموزش بزرگسالان) باید افزایش یابد (۱۳). نتایج مطالعه‌ای در هلند با هدف بررسی نقش یک انگیزه ذاتی (ارزش ذاتی) نشان داد که، جو حمایت‌کننده، نقش مهمی در اشتغال پایدار دارد (۵۷). نتایج مطالعه‌ای در آفریقا نشان داد، افزایش سرمایه‌گذاری در کشاورزی می‌تواند اشتغال بیشتری ایجاد کند، همچنین سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها در مقایسه با سناریوهای بهره‌وری تأثیر بیشتری بر رشد اشتغال دارد (۱۸). یافته‌های مطالعه‌ی دیگری در هند نشان داد عواملی چون دوره‌های کشاورزی، سیاست‌های کشاورزی، همکاری دولت و مشارکت نهادها نقش مهمی در الهام بخشیدن به نسل جوان به سمت توسعه‌ی کشاورزی دارد. همچنین سیاست‌گذاران بایستی سیاست‌های مؤثری را ایجاد کنند تا نسل جوان را ترغیب کنند بخش کشاورزی را به‌عنوان گزینه شغلی در نظر بگیرند (۵۱).

در جمع‌بندی مطالب ارائه شده می‌توان گفت که در زمینه چالش‌های اشتغال پایدار در میان کشاورزان تنباکوکار مطالعات زیادی انجام نشده است و عمده مطالعات صورت گرفته به صورت کمی و سطحی انجام شده است. بنابراین، این پژوهش در صدد آن است تا با استفاده از رویکردهای کیفی چالش‌های اشتغال پایدار را در میان کشاورزان تنباکوکار شهرستان دشتستان به‌صورت عمیق بررسی نماید.

مواد و روش‌ها

شهرستان دشتستان به مرکزیت برازجان در شرق استان بوشهر از جنوب به شهرستان دشتی، از مغرب به شهرستان بوشهر و تنگستان از شمال غرب به شهرستان گناوه و از مشرق و شمال شرق به استان فارس منتهی می‌شود. آب‌پخش، وحدتیه، سعدآباد، شبانکاره، دالکی، تنگارم، کلمه و بوشکان از دیگر شهرهای این شهرستان می‌باشند. از مهم‌ترین محصولات کشاورزی این منطقه می‌توان به گندم، جو، خرما، تنباکو، گوجه فرنگی، سبزی و شویذ اشاره کرد. همچنین این شهرستان به لحاظ وسعت شهرستان اول استان می‌باشد. حدود ۸۶ هزار هکتار مساحت اراضی کشاورزی این منطقه می‌باشد که به‌طور تقریبی ۲۵ درصد از کل اراضی کشاورزی در سطح استان بوشهر را شامل می‌شود (۳۴).

توانمندی شغلی، کیفیت اشتغال، رضایت از وام، توسعه شغل‌های جدید و متنوع‌سازی فعالیت‌ها بوده است (۲۳). نتایج مطالعه‌ی دیگری در شهرستان مشهد نشان داد که میان مدیریت پروژه و اشتغال پایدار رابطه‌ی مستقیم وجود دارد (۴). نتایج پژوهشی با هدف تدوین برنامه توسعه و اشتغال پایدار روستایی در روستای بغداد شهرستان نیکشهر نشان داد روستای بغداد دارای سرمایه‌ی طبیعی و اجتماعی مناسبی می‌باشد و سرمایه‌ی انسانی آن در حال افزایش است. همچنین، نتایج تحلیلی حاکی از آن بود که در شرایط فعلی این روستا از نظر سرمایه‌های فضایی - مکانی، زیرساختی و نهادی شرایط مناسبی ندارد، اما در صورت اجرای سناریوی جابه‌جایی پیشنهادی مکان روستا با توجه به زمینه‌های موجود و خواست روستاییان، موقعیت فضایی-مکانی جدید، فرصت‌های مناسب اشتغال‌زایی برای روستا و روستاییان ایجاد خواهد کرد و باعث ارتقاء سرمایه زیرساختی نیز خواهد یافت (۱۴). نتایج در مطالعه‌ای با عنوان شناسایی و اولویت‌بندی ابعاد و مؤلفه‌های اشتغال پایدار نشان داد شاخص‌های شناسایی‌شده و مورد تأیید خبرگان بر اساس اوزان نهایی به ترتیب رشد اقتصادی، کارایی سرمایه، توزیع عادلانه منافع، سیاست‌گذاری، بهره‌برداری از منابع، قانون‌مداری، تنوع محیطی و زیرساخت فناوری در اولویت اول تا هشتم قرار دارند (۶۰). نتایج پژوهشی در زمینه راهبردهای توسعه اشتغال پایدار در مناطق روستایی نشان داد "ارائه یارانه و تسهیلات کم‌بهره توسط جهاد کشاورزی جهت مکانیزاسیون کشاورزی" به‌عنوان مهمترین راهبرد، "کاهش نرخ امنیت سیاست‌گذاری در راستای توسعه‌ی اشتغال و صنعتی‌سازی روستایی" و تأکید بر اقتصاد تک محصولی و جایگاه پایین کشاورزی در نزد دولت" به عنوان مهمترین تهدیدها در راستای توسعه اشتغال پایدار شناسایی شدند (۴۰). در مطالعه‌ای در زمینه عملکردهای مختلف تعاونی‌های کشاورزی در اشتغال پایدار روستایی نشان دادند عملکردهای اجتماعی، آموزشی، اقتصادی و تولیدی دارای اثرات مثبت و معنی‌داری می‌باشند به‌طوری که آن‌ها قادر به پیش‌بینی و تبیین ۶۶ درصد از تغییرات اشتغال پایدار روستایی بودند (۱۶، ۱۷). نتایج مطالعه‌ای در کشور ترکیه نشان داده شد که تماس مکرر با خدمات ترویجی، آموزش عالی و مالکیت زمین نقش اساسی در اشتغال کشاورزان دارد (۵۵). نتایج مطالعه‌ای در اندونزی نشان داد که، رشد تولید عامل اصلی تعیین‌کننده اشتغال می‌باشد (۵۴). نتایج مطالعه‌ای در هند نشان داد کشاورزی به جای جذب نیروی کار، باید نقشی متفاوت در افزایش بهره‌وری

شکل ۱- منطقه مورد مطالعه
Figure 1. Study area

اشتغال پایدار در میان کشاورزان تنباکوکار وجود ندارد. ساخت نظریه با استفاده از گزند تئوری برای نظریه‌پردازی درباره آنچه در آن شرایط اتفاق می‌افتد، به تجزیه و تحلیل سیستماتیک داده‌های تجربی متکی است. نتیجه یک نظریه است که بیش از این که از چارچوب‌های مفهومی موجود ساخته شود، مبتنی بر شواهد است (۲۰). به بیانی دیگر ماهیت نظریه مبتنی بر این است که نظریه را از داده‌هایی به دست می‌آورد که به‌طور سیستماتیک در فرآیند تحقیق جمع‌آوری و تحلیل می‌شود (۲۱). علاوه بر این، گراند تئوری در مورد ارائه داده‌های خام و آزمایش تئوری نمی‌باشد بلکه محقق را قادر می‌سازد تا با یک بررسی نظریه محور یا مفهوم محور و در عین حال دقیق بازیابی کند (۵۸).

با توجه به این که محققان درصد آن بودند که چالش‌های کشاورزان تنباکوکار را بررسی نماید، همچنین به کمبود پیشینه پژوهش در این زمینه، از پژوهش کیفی استفاده شد. بنابراین، مطالعه حاضر به لحاظ ماهیت از نوع پژوهش‌های کیفی و از نظر هدف نیز جزء پژوهش‌های کاربردی است. این پژوهش در قالب رویکرد نظریه‌بنیانی در پی آن است که چالش‌های تنباکوکاران را شناسایی نماید. جمع‌آوری اطلاعات در بازه زمانی ۱۴۰۰/۰۱/۰۸ لغایت ۱۴۰۰/۰۲/۱۰ انجام شد. برای انتخاب نمونه‌های مورد مطالعه، از روش نمونه‌گیری هدفمند از نوع گلوله برفی (ارجاع زنجیره‌ای) استفاده شد و نمونه‌گیری تا اشباع داده‌ها ادامه یافت، در آخر، شمار شرکت‌کنندگان در تحقیق به ۱۸ نفر رسید. جامعه‌آماری این پژوهش تعدادی تنباکوکار شهرستان دشتستان با سابقه بیش از ۱۰ سال کشت در دو رقم تنباکوی محلی و بلوکی (افغانی) و با میانگین سنی ۵۶ سال بودند، بالاترین مدرک تحصیلی میان پاسخگویان کارشناسی بود. مدت زمان انجام مصاحبه‌ها از ۲۵ دقیقه متغیر بود. کلیه اطلاعات با رضایت نمونه‌ها بر روی نوار کاست ضبط، سپس به‌طور کامل بر روی کاغذ

مطالعه حاضر جهت شناسایی بهتر و عمیق‌تر چالش‌های کشاورزان تنباکوکار به صورت کیفی انجام گرفت. این مطالعه کیفی از مصاحبه‌های عمیق برای شناخت بهتر چالش‌های تنباکوکاران استفاده کرده است. در این مطالعه، مصاحبه‌های آزاد استفاده شد تا مصاحبه شونده‌ها بتوانند آزادانه به ابراز نظرات و تجربیات خود بپردازند و مسائل و مشکلاتی که وجود دارند را برجسته سازند، همچنین امکان بیان پاسخ‌های خاص را با عمق بیشتر، به‌ویژه برای بیان و حل تضادهای آشکار در بعضی رفتارها، را فراهم نمایند.

این پژوهش دارای رویکرد کیفی و از روش تئوری بنیادی^۱ استفاده شده است. تئوری داده بنیاد راه مناسبی برای تحقیق در حوزه‌هایی است که پیش از این چندان مطالعه نشده‌اند. تئوری بنیادی عبارت است از ساخت یک نظریه مستند و مدون، از طریق گردآوری سازمان‌یافته داده‌ها و تحلیل استقرایی مجموعه داده‌های گردآوری شده، به‌منظور پاسخگویی به پرسش‌های نوین، در زمینه‌هایی که فاقد مبانی نظری کافی برای تدوین فرضیه و آزمون آن می‌باشند (۲۶). علاوه بر این، به دلیل تجربه حرفه‌ای محققان در مورد واقعیت‌ها و محدودیت‌های حوزه مورد مطالعه، تئوری داده‌بنیاد رویکرد مناسبی می‌باشد زیرا روشی برای اداره تجربیات بوده و ریسک جهت‌دار و ایجاد سوگیری در مطالعات را کنترل می‌نماید. این کنترل به‌وسیله روش مقایسه مداوم به دست می‌آید، این روش محققان را مجبور می‌کند تا فرضیات و دانش خود را به عنوان داده بیان کنند (به شکل یادداشت یا مصاحبه از خود) و این داده‌ها را با دیگر داده‌های حاصل از مطالعه مقایسه نمایند (۷). تئوری داده بنیاد راه مناسبی برای تحقیق در حوزه‌هایی است که پیش از این چندان مطالعه نشده‌اند. بنابراین محققین تصمیم به انجام پژوهش با استفاده از روش گزند تئوری گرفتند زیرا نتیجه گرفته شد که هیچ نظریه موجود برای توضیح چگونگی طراحی سازوکارهای

در کدگذاری گزینشی براساس مدل مرحله قبل، گزاره‌ها یا توضیحاتی ارائه داده می‌شود که طبقات مدل را به یکدیگر مرتبط ساخته یا داستانی را شکل می‌دهد که طبقات مدل را به یکدیگر مرتبط می‌سازد. در حالت پیشرفته پژوهشگر کار را با ارائه ماتریس وضعیت به پایان می‌برد.

در حوزه نظریه داده‌بنیاد، باید به این نکته توجه داشت که مرور پیشینه نه گویای مفاهیم عمده و نه ارائه‌دهنده فرضیه‌هاست. بلکه مرور پیشینه نشانگر وجود شکاف یا نوعی سوگیری در دانش موجود است و در نتیجه خردمابه‌ای برای مطالعه فراهم می‌آورد. به همین جهت، توصیه می‌شود پژوهشگر تا حد امکان ایده‌ها و افکار خود را کنار بگذارد. مرور پیشینه این سودمندی را دارد که در هنگام ارائه داده، ارجاعاتی به پیشینه می‌نماید تا حمایت بیرونی برای مدل نظری فراهم آورد (۱۵).

نتایج و بحث

در این مرحله به ترتیب مراحل کدگذاری در نظریه داده بنیاد نتایج تحقیق در زمینه چالش‌های اشتغال پایدار در میان تنباکوکاران شهرستان دشتستان ارائه می‌شود. کدگذاری باز، یا سطح اول کدگذاری که آن را کدگذاری مبنا نیز می‌خوانند اولین مرحله‌ی تجزیه و تحلیل و شکستن اولیه‌ی داده‌هاست. داده‌ها به کوچک‌ترین واحد خود شکسته می‌شوند. در این مرحله از پژوهش حاضر که همزمان با ثبت و ضبط عین عبارات بیان شده، نتایج به دست آمده از مصاحبه عمیق انفرادی، سعی گردید تا نتایج بر روی کاغذ پیاده و در نهایت واژه‌ها و عبارات اصلی نقل قول‌ها برای کدگذاری استخراج شوند.

هدف اصلی کدگذاری باز، مفهوم‌سازی و برچسب زدن به داده‌هاست. در مرحله تجزیه و تحلیل داده و در جست‌وجوی کدها بودن، کدگذاری باز امکان‌پذیر می‌شود. در جریان کدگذاری باز، نظریه‌پردازان زمینه‌ای به خرد کردن، تجزیه و تحلیل، مقایسه، برچسب زدن و مقوله‌سازی داده‌ها می‌پردازند. بنابراین، در این بخش، پس از بررسی عمیق موضوع ۴۸ چالش اصلی پیش‌روی کشاورزان تنباکوکار در زمینه اشتغال پایدار در شهرستان دشتستان شناسایی شد. همان‌طور که از نتایج پیداست موانعی که بیشترین تکرار را داشتند به‌عنوان مهمترین مانع شناسایی شدند. لذا به‌طور کلی، در بین عوامل شناسایی‌شده اکثریت پاسخگویان به مسئله حمایت پایین و خرید با قیمت نامناسب توسط اداره دخانیات شهرستان اجماع‌نظر داشتند. علاوه‌براین، بروز آفات متعدد، کمبود حمایت از تولید داخلی و افزایش واردات، حمایت‌های پایین دولت از بخش کشاورزی، هزینه بالای خرید نهاده‌های کشاورزی در بازار آزاد (سم، کود، و غیره) و وجود واسطه‌ها اشاره داشتند (جدول ۱).

پیاده‌سازی و نسخه‌برداری گردید. اطلاعات با استفاده از روش کلایزی، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

دو محقق به نام‌های گلیسر و استراوس^۲ بنیان‌گذاران روش‌شناسی گراند تئوری بودند (۲۶). روش استراوس با توجه به این که رهیافت نظام‌مند برای تدوین نظریه در رابطه با یک پدیده، مجموعه‌ای سیستماتیک از رویه‌ها را به کار می‌گیرد برتری بیشتری نسبت به روش گلیسر دارد، زیرا روش گلیسر معمولاً براساس روش ظاهرشونده است (۵۳). علاوه بر این، روش استراوس نسبت به گلیسر از سادگی بیشتری برخوردار است. نظریه داده‌بنیاد می‌تواند با ارائه یک روش سیستماتیک دقیق برای مفهوم‌سازی محققان را یاری کند. تئوری‌های استخراج شده از نظریه داده بنیاد، به‌صورت استقرایی از پدیده مورد مطالعه، منشعب می‌گردند. این تئوری‌ها از طریق جمع‌آوری سیستماتیک داده‌های تجربی و تجزیه و تحلیل آن‌ها کشف، و توسعه داده می‌شوند. جمع‌آوری اطلاعات و بسط نظریه، ارتباط تنگاتنگی با هم دارند. در نظریه داده‌بنیاد تحقیق با یک تئوری و سپس اثبات آن آغاز نمی‌شود، بلکه روند تحقیق با یک حوزه مطالعاتی آغاز و به تدریج، موارد مرتبط پذیرا می‌گردند (۲۶). نظریه داده‌بنیاد دارای سه مرحله کدگذاری باز، محوری و انتخابی است. در کدگذاری محوری، نظریه‌پرداز داده‌بنیاد، یک مقوله در مرحله کدگذاری باز را انتخاب کرده و آن را در مرکز فرآیند در حال بررسی قرار داده می‌شود (به‌عنوان پدیده مرکزی) و سپس، دیگر مقوله‌ها را به آن ربط می‌دهد. این مقوله‌های دیگر عبارت‌اند از: «شرایط علی»^۳، «راهبردها»^۴، «شرایط زمینه‌ای»^۵ و «مداخله‌گر»^۶ و «پیامدها»^۷. این مرحله شامل ترسیم یک نمودار است که «الگوی کدگذاری» نامیده می‌شود. در این الگو، شش جعبه (یا مقوله) از اطلاعات وجود دارد:

شرایط علی: مقوله‌هایی مربوط به شرایطی که بر مقوله محوری تأثیر می‌گذارند.

زمینه: شرایط خاصی که بر راهبردها اثر می‌گذارند.

مقوله محوری: یک صورت ذهنی از پدیده‌ای که اساس فرآیند است.

شرایط مداخله‌گر: شرایط زمینه‌ای عمومی که بر راهبردها تأثیر می‌گذارند.

راهبردها: کنش‌ها یا برهم‌کنش‌های خاصی که از پدیده محوری منتج می‌شود.

پیامدها: خروجی‌های حاصل از به‌کارگیری راهبردها (۲۶).

در مرحله کدگذاری محوری، توضیح و بیان منطقی مقوله‌ها امری حیاتی است. این کار از طریق خط داستان صورت می‌گیرد. خط داستان عبارت است از توضیح مفصل و جزء‌به‌جزء مقوله‌های عمده با ارجاع به یادداشت‌ها، خلاصه‌ها و استناد به نقل‌قول‌های افراد مورد مطالعه (۶۱).

جدول ۱- نتایج کدگذاری باز چالش‌های کشاورزان تنباکوکار

Table 1. Results of open coding of tobacco farmers' challenges

فرآوانی	کدها	نماد	فرآوانی	کدها	نماد
۴	کاهش کیفیت خاک مزرعه	F2	۶	کاهش کیفیت آب کشاورزی	F1
۱۷	بروز آفات متعدد	F4	۵	کمبود آب کشاورزی	F3
۱۸	کمبود حمایت و خرید با قیمت مناسب توسط اداره دخانیات شهرستان	F6	۲	دسترسی کم به سیستم‌های آبیاری نوین (قطره‌ای و بارانی)	F5
۸	افزایش هزینه‌های حمل و نقل	F8	۱۶	حمایت‌های پایین دولت از بخش کشاورزی	F7
۱۱	مشکلات مالی	F10	۱۶	وجود واسطه‌ها (دلالتان)	F9
۴	تغییرات آب و هوایی	F12	۱۳	نبود بازار مناسب	F11
۱۱	کمبود وجود اتحادیه‌ها و تشکل‌های تنباکوکاران	F14	۹	هزینه‌های بالای کارگر	F13
۱۳	هزینه‌های بسته‌بندی (کارتن)	F16	۷	ضعف بازاریابی	F15
۶	ثبات کم‌بازار	F18	۶	فروش نرفتن محصول	F17
۹	کاهش انگیزه	F20	۱۴	کاهش توان جسمی (کشت این محصول زحمت بسیار زیادی دارد)	F19
۱۶	هزینه بالای خرید نهاده‌های کشاورزی در بازار آزاد (سم، کود، و غیره)	F22	۹	کمبود حمایت‌های مالی مناسب (وام و تسهیلات کم‌بهره)	F21
۶	نبود مشاوره‌های فنی جهت مدیریت بهتر مزرعه	F24	۵	برگزاری کم کلاس‌ها و کارگاه‌های آموزشی توسط جهاد کشاورزی	F23
۱۴	هزینه بالای آماده‌سازی و کشت	F26	۷	توجه و باور نداشتن به مسائل علمی و تکیه بر تجربه	F25
۹	پایین آوردن سطح زیرکشت	F28	۱۴	خسارات وارده بر مزرعه در یکسال گذشته به دلیل وجود موش	F27
۱۲	خشکسالی‌های متوالی	F30	۱۳	هدر رفتن وقت زیاد در مزرعه	F29
۱۲	کاهش سود در چندسال اخیر بدلیل بالا رفتن هزینه‌های کشت	F32	۱۰	توجه پایین به بیمه توسط نهادهای متولی	F31
۳	هزینه انبارداری	F34	۱۵	نبود تبلیغات مناسب در رسانه‌های داخلی برای فروش این محصول به دلیل سیمای منفی	F33
۸	کاهش اعتماد و یکدلی میان کشاورزان در زمینه قیمت‌گذاری محصول	F36	۱۶	حمایت پایین از تولید داخلی و افزایش واردات	F35
۲	دسترسی کم به تجهیزات و فناوری‌های نوین کشت استفاده کم از دانش بومی تنباکوکاران با تجربه جهت نیازسنجی کشاورزان منطقه جهت برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری	F38	۴	کاهش انگیزه فرزندان برای ادامه این حرفه	F37
۴	تبعیض در ارائه خدمات حمایتی بالابودن اجاره زمین	F42	۱۱	فقدان امکانات و تجهیزات گرم‌خانه‌ای	F39
۲	درجه‌بندی نامناسب و غیراستاندارد محصول	F44	۳	نامناسب بودن خاک (اصطلاحاً خاک چیتی هست)	F41
۲	گرایش بیشتر مشتریان به سمت تنباکوی شیرین (دود سبک)	F46	۷	مشکلات بروکراسی اداری	F43
۳		F48	۲	فقدان قدرت چانه‌زنی	F45
			۲	نبود صنایع تبدیلی و تکمیلی مبتنی بر تنباکو در منطقه	F47

حالی است که حمایت‌های مالی مناسب از سوی نهادهای مسئول صورت نگرفته و یا با تبعیض میان کشاورزان روبه‌رو بوده است. همچنین، نبود بیمه مناسب برای محصول تنباکو که می‌تواند منجر به جلوگیری از ضرر کشاورز و ایجاد انگیزه جهت ادامه دادن این حرفه گردد وجود ندارد. مهم‌ترین عامل حمایت کم و خرید تضمینی محصول با قیمت مناسب توسط اداره دخانیات شهرستان دشتستان می‌باشد زیرا اکثر پاسخگویان تمایلی به فروش محصول خود به اداره دخانیات نداشتند چون قیمت پیشنهادی دخانیات بسیار پایین‌تر از قیمت واقعی (بازار) می‌باشد. به‌عنوان مثال یکی از پاسخ‌دهندگان گفت: هزینه‌های زیاد خرید نوار تیپ، سم، کود، گازوییل، و غیره در بازار، ادامه این شغل را برای ما سخت کرده است (مزرعه شخصی، ۱۴۰۰/۰۱/۲۱).

بخشی از موانع تنباکوکاران، موانع کشاورزی و محیط‌زیستی می‌باشد. بسیاری از تنباکوکاران اذعان داشتند که محصول آن‌ها به دلیل آفات زیاد در معرض فسادپذیری و کاهش کیفیت قرار دارد که این مهم افزایش تعداد مراحل سم‌پاشی را به‌همراه دارد. از طرف دیگر در چند سال اخیر به دلیل وجود خشکسالی‌های متعدد اکثر کشاورزان با مشکل کمبود آب مواجه بودند که باعث آبیاری کم محصول و یا استفاده زیاد از

در این مرحله کدهای اولیه به‌علاوه تعداد فرآوانی آن‌ها به کدهای ثانویه تبدیل می‌شوند. بدین صورت ۴۸ چالش شناسایی‌شده در مرحله اول به ۱۵ کد مفهومی شامل افزایش هزینه‌ها، ضعف مالی، ضعف خدمات و تسهیلات، کمبود آب و خشکسالی، ضعف مزرعه، ضعف بازاریابی، ضعف قیمت‌گذاری و تبلیغات، ضعف تکنولوژی، نبود صنایع روستایی، ضعف آموزشی، ضعف فرهنگی، ضعف سیاست‌گذاری، ضعف اداری و نیازسنجی، ضعف انگیزشی و ضعف جسمی و هفت طبقه فرعی شامل موانع اقتصادی و حمایتی، کشاورزی و محیط‌زیستی، بازاریابی، صنعتی‌سازی، آموزشی و مهارتی، سیاست‌گذاری و انگیزشی دسته‌بندی شدند (جدول ۲). در ادامه به تحلیل این هفت طبقه پرداخته می‌شود.

اکثریت پاسخگویان موانع اقتصادی و حمایتی را از مهمترین مشکلات خود در زمینه تولید تنباکو می‌دانند. در چندسال اخیر افزایش هزینه کارگر، حمل و نقل، آماده‌سازی و کشت، بسته‌بندی، اجاره زمین، انبارداری، باعث شده که اکثر تنباکوکاران با کاهش سود مواجه باشند. کاهش سود در کنار مشکلات مالی اکثر کشاورزان به‌همراه افزایش هزینه خرید نهاده‌هایی مانند سم و کود در بازار آزاد منجر به استفاده از نهاده‌هایی ارزان قیمت با مرغوبیت کمتر شده است. این در

منابع زیرزمینی باعث کاهش کیفیت آب کشاورزی (شوری) می‌شود. همچنین، تغییرات آب و هوایی باعث خشک شدن زمین‌ها و کاهش کیفیت خاک مزرعه شده که به مرور می‌تواند منجر به شوری خاک در بخش زیادی از مزارع شود. همچنین در یکسال گذشته (۱۳۹۹) که در منطقه دشتستان اصطلاحاً به آن سال موش می‌گفتند، موش‌ها باعث خسارات زیادی به مزارع از جمله محصول تنباکو، نوار تیپ، و غیره شدند. در برخی مناطق شهرستان نیز نامناسب بودن خاک (چیتی) از مشکلات دیگر بود چون تنها سرمایه مزرعه و حرفه اکثر روستاییان کشاورزی می‌باشد و همین مسائل و جلوگیری از ضرر بیشتر در کنار مسائل اقتصادی باعث شده اکثر تنباکوکاران شهرستان سطح زیرکشت خود را پایین آورده و سیاست چندکشتی را جهت جلوگیری از ضرر در مزرعه پیاده کنند. برای مثال یکی از تنباکوکاران گفت: به دلیل خشکسالی اخیر میزان آبدهی چاه بسیار کم شده است، همچنین شوری آب باعث شده است که کیفیت خاک مزرعه افت پیدا کند (مزرعه شخصی، ۱۴۰۰/۰۱/۰۹). دیگری گفت: سطح زیرکشت مزرعه به دلیل کمبود آب در دو سه سال اخیر خیلی کم شده است (مزرعه شخصی، ۱۴۰۰/۰۲/۰۲).

از اهم موانع کشاورزان تنباکوکار مورد مطالعه موانع بازاریابی بود، زیرا نبود ثبات مناسب در بازار مخصوصاً در زمان تولید به دلیل عرضه زیاد قیمت‌ها به شدت پایین خواهد آمد. همچنین بازار مناسبی جهت فروش این محصول وجود ندارد و کشاورزان بایستی محصول را به مغازه‌داران یا به خانواده‌های مصرف‌کننده بفروشند، از آن‌جا که اکثر پاسخ‌دهندگان افرادی مسن بودند و توانایی به شهرآمدن و بازاریابی محصول را نداشتند و از لحاظ قدرت چانه‌زنی ضعف داشتند، نمی‌توانستند محصول را به قیمت تمام‌شده بفروشند. از طرفی دیگر، به دلیل سیمای منفی این محصول در رسانه‌ها تبلیغ نمی‌شود و همچنین درجه‌بندی استاندارد وجود ندارد و برخی کشاورزان حتی محصول دو سال گذشته خود را نیز هنوز در انبار داشتند و نتوانسته بودند به فروش برسانند زیرا مشتری به آن‌ها رجوع نمی‌کرد. از دیگر مشکلات، گرایش اکثر مشتریان تنباکو به سمت تنباکوهایی با طعم شیرین و دود سبک جهت استعمال می‌باشد و منجر می‌شود کشاورزانی که تنباکوی آن‌ها اصطلاحاً دودسنگین است با مشکل فروش مواجه شوند. اتحاد و یکدلی کم در میان تنباکوکاران در تعیین قیمت فروش، از دیگر مشکلات بازاریابی این محصول می‌باشد. برای مثال به گفته یکی از پاسخگویان: محصولات تولیدی ما در سال‌های گذشته هنوز به فروش نرفته است (منزل شخصی، ۱۴۰۰/۰۱/۲۳).

در بررسی موانع آموزشی و مهارتی تنباکوکاران، بسیاری از آنان به دلیل سن بالا و تحصیلات پایین بیشتر متکی بر تجربیات بودند و به مسائل علمی توجه چندانی نداشتند، همچنین، نبود مشاوره‌های فنی در زمینه آب و خاک از سوی کارشناسان کشاورزی نهادهای مسئول از دیگر مشکلات تنباکوکاران بود. بسیاری از آنان به این موضوع اذعان داشتند که برگزاری کم‌کلاس‌های آموزشی از مشکلات مهم در مدیریت مزرعه می‌باشد. این کلاس‌ها باعث توانمندسازی کشاورزان در زمینه مدیریت آب، آفات و مزرعه می‌شود، زیرا بسیاری از آنان از این موضوعات به خوبی آگاهی ندارند. برای مثال یکی از پاسخ‌دهندگان گفت: جهاد کشاورزی و سازمان‌های متولی در منطقه ما هیچ‌گونه دوره یا کارگاهی در زمینه‌ی مسائل مهم کشت تنباکو برگزار نکرده است (۱۴۰۰/۰۱/۱۹). همچنین دیگری گفت: بسیاری از کشاورزان به مسائل علمی اعتقادی ندارند و ترجیح می‌دهند از تجارب خود استفاده کنند (مزرعه شخصی، ۱۴۰۰/۰۱/۰۹).

یکی از مهم‌ترین بخش‌ها از موانع تنباکوکاران در شهرستان دشتستان که آن‌ها را با چالش اساسی مواجه ساخته است موانع سیاست‌گذاری می‌باشد که این بخش بیشتر متوجه قانون‌گذاران و دولت مرکزی است. بر اساس اعلام سازمان جهانی خواربار و کشاورزی، تنباکو و فرآورده‌های آن از نظر ارزش چهارمین محصول وارداتی ایران به حساب می‌آید (۱). بنابراین صادرات کم محصول تنباکو و واردات زیاد آن ضررهای زیادی را به تنباکوکاران وارد ساخته است. تعداد کم اتحادیه‌ها و تشکل‌های تنباکوکار منجر شده بسیاری از تنباکوکاران محصول تولید آن‌ها را به فروش نرسد. استفاده کم از دانش بومی تنباکوکاران با تجربه و موفق منطقه جهت نیازسنجی برای ارائه سیاست‌های مناسب توسعه کشاورزی در شهرستان از دیگر مشکلات می‌باشد. همچنین، دولت و نهادهای مسئول آن‌چنان که باید و شاید از کشاورزی حمایت نمی‌کنند. جهت طرح‌هایی مانند طرح تغییر سیستم آبیاری از سنتی به مدرن و سایر طرح‌ها مشکلات بروکراسی اداری و کاغذ بازی باعث گرایش پایین کشاورز به پذیرش این طرح‌ها شده و در نهایت وجود دلالتان که به دلیل نبود سازمان متولی خاص یا اتحادیه، کشاورزان بالاجبار محصولات خود را جهت جلوگیری از ضرر با قیمت کمتر به آن‌ها می‌فروشند. در این

در بررسی موانع تنباکوکاران در شهرستان دشتستان موانع صنعتی‌سازی بدون ارتباط با موانع بازاریابی نبود زیرا معمولاً در شهرستان دشتستان صنایع فرآوری مناسبی وجود ندارد و صنایعی هم که وجود دارند معمولاً از مکان‌یابی مناسب برخوردار نیستند، در زمینه فرآوری تنباکو هیچ‌گونه صنایع تبدیلی و تکمیلی وجود ندارد. علاوه بر این، تنباکوکاران شهرستان همانند دیگر مناطق ایران معمولاً از تکنولوژی مناسبی برخوردار نیستند و تمامی مراحل این محصول

آن‌ها کمتر می‌شود و ضرر، آفت محصول، فروش نرفتن و غیره باعث کاهش روحیه و انگیزه آن‌ها می‌شود. تعدادی از پاسخگویان معتقد بودند که فرزندانشان به‌هیچ وجه علاقه‌ای به ادامه دادن حرفه‌ی پدر ندارند و حتی در کوچکترین کار مزرعه نیز تمایل به همکاری با آن‌ها را ندارند زیرا آینده این حرفه را نامعلوم و مبهم می‌بینند. در این زمینه یکی از تنباکوکاران گفت: به‌دلیل کهولت سن از توان کارکردن زیادی برخوردار نیستم و فرزندان هم علاقه‌ای به این کار ندارند زیرا به آینده شغلی خود در این حرفه امیدی ندارند (منزل شخصی، ۱۴۰۰/۰۱/۱۶).

زمینه، یکی از مصاحبه‌شونده‌ها گفت: نبود اتحادیه‌ها و تشکل‌های حمایتی منجر شده است که محصول با قیمت تمام شده به فروش نرسد. اداره دخانیات هم قیمتی که تعیین می‌کند خیلی پایین است بنابراین، کشاورزان مجبور می‌شوند که محصول را به واسطه‌ها بفروشند (مزرعه شخصی، ۱۴۰۰/۰۱/۰۸).

یکی دیگر از موانع تنباکوکاران شهرستان دشتستان موانع انگیزشی بود. این محصول زحمت بسیار زیادی به‌همراه دارد و کشاورزان وقت زیادی را بایستی روزانه در مزرعه بگذرانند و همچنین آفات ضرر زیادی به محصول می‌زند. بنابراین، تنباکوکاران به‌مرور به لحاظ جسمی ضعیف‌تر و توان جسمی

جدول ۲- کدگذاری ثانویه و شکل‌دهی طبقات مفهومی و مقولات

Table 2. Secondary coding and shaping of conceptual categories and categories

مقولات یا طبقات فرعی	کدهای مفهومی	کدهای اولیه
موانع اقتصادی و حمایتی	افزایش هزینه‌ها	افزایش هزینه‌های حمل و نقل هزینه‌های بالای کارگر هزینه‌های بسته‌بندی هزینه بالای خرید نهاده‌های کشاورزی در بازار آزاد هزینه بالای آماده‌سازی و کشت هزینه انبارداری بالا بودن هزینه اجاره زمین
	ضعف مالی	کاهش سود در چند سال اخیر به‌دلیل بالا رفتن هزینه‌های کشت مشکلات مالی
کشاورزی و محیط‌زیستی	ضعف خدمات و تسهیلات	حمایت پایین و خرید با قیمت مناسب توسط اداره دخانیات حمایت‌های مالی کم (وام و تسهیلات کم‌بهره) توجه پایین به بیمه توسط نهادهای متولی تبعیض در ارائه خدمات حمایتی
	کمبود آب و خشکسالی	کاهش کیفیت آب کشاورزی کمبود آب کشاورزی تغییرات آب و هوایی خشکسالی‌های متوالی پایین آوردن سطح زیرکشت کاهش کیفیت خاک مزرعه
بازاریابی	ضعف مزرعه	بروز آفات متعدد خسارات وارده بر مزرعه در یکسال گذشته به‌دلیل وجود موش نامناسب بودن خاک برخی مناطق (اصطلاحاً خاک چپتی هست)
	ضعف بازاریابی	نبود بازار مناسب ضعف بازاریابی ثبات پایین بازار فروش نرفتن محصول گرایش بیشتر مشتریان به سمت تنباکوی شیرین (دود سبک) درجه‌بندی نامناسب و غیراستاندارد محصول فقدان قدرت چانه‌زنی
صنعتی‌سازی	ضعف قیمت‌گذاری و تبلیغات	نبود تبلیغات مناسب در رسانه‌های داخلی برای فروش این محصول به‌دلیل سیمای منفی اعتماد و یکدلی پایین در میان کشاورزان در زمینه قیمت‌گذاری محصول
	ضعف فناوری	دسترسی کم به سیستم‌های آبیاری نوین (قطره‌ای و بارانی) دسترسی کم به تجهیزات و فناوری‌های نوین کشت فقدان امکانات و تجهیزات گرم‌خانه‌ای
آموزشی و مهارتی	نبود صنایع روستایی	نبود صنایع تبدیلی و تکمیلی مبتنی بر تنباکو در منطقه
	ضعف آموزشی	برگزاری کم کلاس‌ها و کارگاه‌های آموزشی توسط جهاد کشاورزی نبود مشاوره‌های فنی جهت مدیریت بهتر مزرعه توجه و باور نداشتن مسائل علمی و تکیه بر تجربه
سیاست‌گذاری	ضعف فرهنگی	حمایت‌های پایین دولت از بخش کشاورزی وجود دلالتان حمایت کم از تولید داخلی و افزایش واردات
	ضعف سیاست‌گذاری	مشکلات بروکراسی اداری کمبود تعداد اتحادیه‌ها و تشکلات تنباکوکاران استفاده پایین از دانش بومی بومی تنباکوکاران با تجربه جهت نیازسنجی کشاورزان منطقه جهت برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری
انگیزشی	ضعف انگیزشی	کاهش انگیزه فرزندان برای ادامه این حرفه
	ضعف جسمی	هدر رفتن وقت زیاد در مزرعه کاهش توان جسمی (کشت این محصول زحمت بسیار زیادی دارد)

انتخابی به صورت مثبت ارائه می‌شوند و موضوع پژوهش به سوی برون رفت از چالش‌های تنباکوکاران هدایت شده تا بتوان به سازوکارهای خروج از این چالش‌ها را طراحی کرد (جدول ۳).

کدگذاری محوری، در این مرحله از پژوهش محقق می‌تواند کدهای مرحله قبل (کدگذاری ثانویه) را براساس دیدگاه پاسخگویان به همان صورت ارائه دهد و یا اینکه مدل را به سوی برون رفت از موضوع مطالعه شده هدایت کند. در این راستا این قسمت از پژوهش با توجه به عنوان تحقیق کدهای

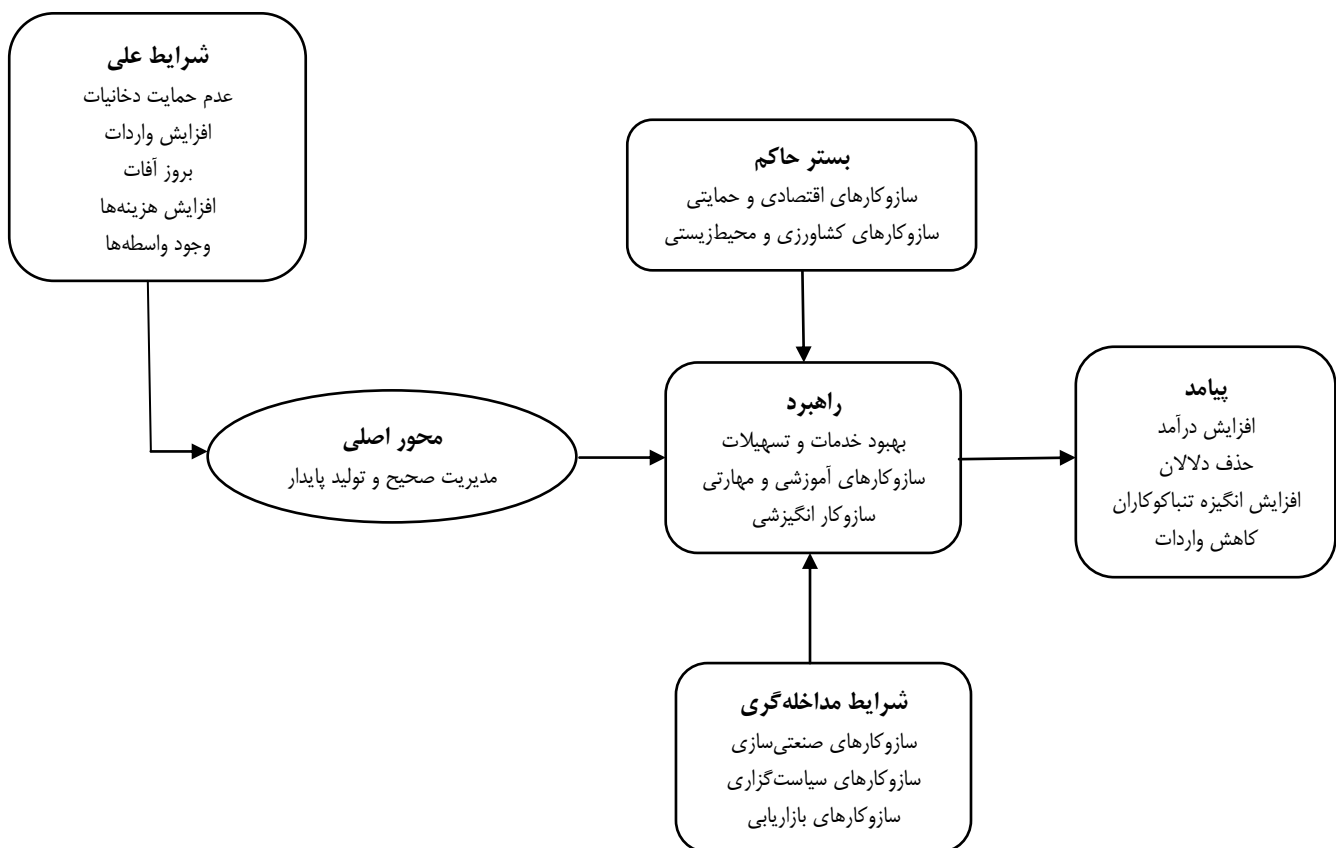
جدول ۳- طبقات اصلی ساخت نظریه

Table 3. The main classes of theory construction

طبقات اصلی	مقولات (طبقات فرعی)
سازوکار اقتصادی و حمایتی	کاهش هزینه‌ها بهبود وضعیت مالی بهبود خدمات و تسهیلات
سازوکار کشاورزی و محیط‌زیستی	مدیریت صحیح آب در هنگام خشکسالی بهبود وضعیت مدیریت مزرعه
سازوکار بازاریابی	بهبود وضعیت بازاریابی بهبود وضعیت قیمت‌گذاری و تبلیغات
سازوکار صنعتی‌سازی	اصلاح و توسعه تکنولوژی ایجاد و توسعه صنایع روستایی
سازوکار آموزشی و مهارتی	بهبود وضعیت آموزشی بهبود مسائل فرهنگی
سازوکار سیاست‌گذاری	اصلاح سیاست‌گذاری بهبود مسائل اداری و نیازسنجی
سازوکار انگیزی	ایجاد انگیزه میان کشاورزان جلوگیری از کاهش توان جسمی

می‌باشد که نشان می‌دهد عدم حمایت اداره دخانیات، افزایش واردات، بروز آفات، افزایش هزینه‌ها و وجود واسطه‌ها از مهمترین چالش‌های کشاورزان تنباکوکار بود که در قالب شرایط علی قرار گرفتند و محور اصلی تحقیق (مدیریت صحیح و تولید پایدار) تحت تأثیر آن به وجود می‌آید. وقتی مقوله محوری شناخته شد در این مرحله نیاز است که راهبرد موردنظر برای اجرای صحیح آن به وجود آید که در این پژوهش مقوله افزایش خدمات و تسهیلات و سازوکارهای آموزشی در نظر گرفته شد زیرا برای اجرای مدیریت صحیح تولید پایدار نیاز است که علاوه بر مهارت‌های حرفه‌ای، خدمات و امکانات مناسب در این زمینه وجود داشته باشد. اما باید نکته را در نظر گرفت اجرای مدیریت صحیح تولید تحت تأثیر دو مقوله بستر حاکم و شرایط مداخله‌گر می‌باشد. با توجه به ماهیت بستر حاکم، سازوکارهای حمایتی، اقتصادی، کشاورزی و محیط‌زیستی در نظر گرفته شد و برای شرایط مداخله‌گر سازوکارهای صنعتی‌سازی، سیاست‌گذاری و بازاریابی قرار داده شد. در صورت اجرای موفق این شکل ترسیمی، می‌توان انتظار داشت پیامدهای هم‌چون افزایش درآمد و سود تنباکوکاران، حذف واسطه‌ها، کاهش واردات و افزایش انگیزه تنباکوکاران اتفاق بیافتد.

کدگذاری انتخابی (مرحله نظریه‌پردازی)، همان‌طور که بیان شد، هدف تئوری بنیادی، تولید نظریه می‌باشد نه توصیف صرف پدیده. بنابراین، برای تبدیل تحلیل‌ها به نظریه، طبقه‌ها بایستی به‌طور منظم به یکدیگر مربوط شوند. کدگذاری انتخابی براساس نتایج مراحل قبل، مرحله اصلی نظریه‌پردازی می‌باشد. به این ترتیب که طبقه محوری را به شکل نظام‌مند به دیگر طبقه‌ها ربط داده و آن روابط را در چارچوب یک روایت ارائه کرده و طبقه‌هایی را که به بهبود و توسعه بیشتری نیاز دارند اصلاح می‌کند. در این مرحله پژوهشگر برحسب فهم خود از متن پدیده مورد مطالعه، یا چارچوب مدل پارادایم را به صورت روایتی عرضه می‌کند یا مدل پارادایم را به هم می‌ریزد و به صورت ترسیمی نظریه‌ی نهایی را نشان می‌دهد. در نهایت نتایج مصاحبه‌ها به صورت یک مدل نهایی ارائه می‌گردد که براساس مهمترین چالش‌های تنباکوکاران شهرستان دشتستان در جداول ۱ و ۲ و ۳ در مرحله کدگذاری باز و محوری استخراج گردید و محققان از طریق آن‌ها جامعه هدف چالش موجود را شناسایی و درصدد رفع این مشکلات برآمده و این پژوهش در صورت حمایت‌های مناسب موجب دستیابی به اهداف که همان مدیریت صحیح و تولید پایدار می‌باشد را تسهیل می‌نماید (شکل ۲). مدل نهایی بیان ترسیمی و شبکه‌ای از مسائل و مشکلات زراعت تنباکو

شکل ۲- مدل نهایی بیان ترسیمی و شبکه‌ای از مسائل و مشکلات زراعت تنباکو

Figure 2. The final model of graphic expression and a network of issues and problems of tobacco cultivation

اصلا قیمت پیشنهادی دخانیات صرفی برای آن‌ها ندارد و ترجیح می‌دهند محصول را انبار کنند و یا به دلال بفروشند. اما به‌طور کلی در این پژوهش ۷ سازوکار اصلی برای اشتغال‌پایدار در میان کشاورزان تنباکوکار شناسایی شد که شامل سازوکار اقتصادی و حمایتی، سازوکار کشاورزی و محیط‌زیستی، سازوکار بازاریابی، سازوکار صنعتی‌سازی، سازوکار آموزشی و مهارتی، سازوکار سیاست‌گذاری و سازوکار انگیزشی بود.

نتایج مطالعه نشان می‌دهد عامل‌های عدم حمایت و خرید محصول با قیمت مناسب توسط اداره دخانیات شهرستان، بروز آفات متعدد، عدم حمایت از تولید داخلی و افزایش واردات، عدم حمایت‌های دولت از بخش کشاورزی، هزینه بالای خرید نهاده‌های کشاورزی در بازار آزاد و وجود واسطه‌ها از مهمترین مشکلات تنباکوکاران در شهرستان می‌باشد. بنابراین، برای حل این مشکلات و رسیدن به هدف نهایی تحقیق (اشتغال پایدار) بایستی بر اساس سازوکارهای طراحی شده به حل این مسائل و مشکلات پرداخت. در چند سال اخیر، مشکلات خشکسالی و بحران آب ضرر و زیان زیادی به مزارع و کشاورزان وارد آورد که باعث بروز آفات گوناگون، کاهش کیفیت، و غیره شد که در کنار سایر عوامل باعث شد بسیاری از تنباکوکاران یا به کشت محصول دیگر و راحت‌تر مشغول شوند و یا سطح زیرکشت تنباکو را پایین آورند. این تغییر کشت و کاهش سطح زیرکشت باعث شد اشتغال پاره وقت

نتیجه‌گیری کلی

از آنجا که تنباکو و فرآورده‌های آن از نظر ارزش چهارمین محصول وارداتی ایران به حساب می‌آید. لذا شناسایی چالش‌های تنباکوکاران هدف اصلی این پژوهش می‌باشد. استخراج ۴۸ چالش از میان تنباکوکاران شهرستان دشتستان صورت گرفت که عوامل حمایت پایین و خرید محصول با قیمت مناسب توسط اداره دخانیات شهرستان، بروز آفات متعدد، حمایت کم از تولید داخلی و افزایش واردات، حمایت‌های پایین دولت از بخش کشاورزی، هزینه بالای خرید نهاده‌های کشاورزی در بازار آزاد و وجود دلالان از مهمترین مشکلات تنباکوکاران بود. افزایش قیمت‌ها در چندسال اخیر مشکلی بزرگ برای همه کشاورزان منطقه خصوصا تنباکوکاران بوده است. در کنار مسائل مالی خشکسالی و کمبود بارش در چندسال اخیر باعث کف‌شکنی اکثر چاه‌ها برای دسترسی به آب بیشتر شده که به مرور باعث شوری آب و خاک و در نتیجه کاهش کیفیت مزرعه می‌شود. زیرا محصول تنباکو به رطوبت زیاد نیاز دارد و باید آبیاری مناسب صورت بگیرد که باعث کاهش کیفیت محصول نشود. مشکلات بازاریابی و کمبود تعداد اتحادیه‌ها و تشکل‌ها باعث وجود دلالان زیادی در بازار تنباکو شده که تنباکوی تولیدی را با قیمت‌های بسیار بالاتر در سایر استان‌ها به فروش می‌رسانند. حمایت‌های پایین از سوی اداره دخانیات شهرستان دشتستان مهم‌ترین مشکل تنباکوکاران بود که معتقد بودند

لحاظ توانایی مالی وضعیت مساعدی ندارند و دولت بایستی به طور جدی‌تری از آن‌ها حمایت کند، خرید تضمینی محصول، بیمه محصول، حمایت‌های مالی مناسب و ارائه خدمات می‌تواند راهکارهای مناسبی برای حمایت از تنباکوکاران باشد. در این راستا، راه‌اندازی تشکلهای و اتحادیه‌های کشاورزی یکی از مهمترین راهکارها جهت حذف واسطه‌ها و پیوند مستقیم بین تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان است.

همچنین، مسئله مهم دیگر این است که اکثر تنباکوکاران افرادی مسن می‌باشند که توانایی جسمی آن‌ها کاهش یافته و قشر جوان جامعه (اکثراً فرزندان آن‌ها) تمایلی به ادامه این حرفه ندارند و ترجیح می‌دهند به جای فعالیت در بخش کشاورزی وارد بخش صنعت و خدمات شوند، بنابراین دولت و ارگان‌های مسئول بایستی نسل جوان را به سمت توسعه کشاورزی ترغیب کرده همچنین سیاست‌گذاران بایستی سیاست‌های مؤثری را ایجاد کنند تا نسل جوان با امیدواری، بخش کشاورزی را به عنوان گزینه شغلی در نظر بگیرند. در پایان نتایج این مطالعه با مطالعات (۵۵) مبنی بر ارائه موانع آموزش، (۵۷) ارائه موانع اقتصادی و (۵۱) ارائه موانع ساست‌گذاری اشتغال پایدار همخوانی داشت.

بسیاری از کارگران که در طی فصل کشت بارها جهت هرس، اخته کردن، برداشت، بسته‌بندی و حمل و نقل از بین برود. مسائل مهم دیگری همچون فقدان تکنولوژی و صنایع تبدیلی تکمیلی، بازاریابی، آموزشی و فرهنگی در کنار مسائل اقتصادی و سیاست‌گذاری اشتغال پایدار در میان تنباکوکاران را با چالش جدی مواجه کرده است، در تأیید این یافته فریجا (۱۸) در پژوهشی عنوان کرد که در جوامع کشاورزی و روستایی به دلیل مشکلاتی اعم از پراکندگی واحدهای مسکونی و پایین بودن سطح تولید، صنایع تبدیلی و تکمیلی وجود ندارد. عدم وجود صنایع تبدیلی و تکمیلی منجر به ضایعات زیاد محصولات کشاورزی شده است لذا نیاز است در بسیاری از مناطق صنایع تبدیلی به صورت کارگاه‌های کوچک جهت انگیزش تولید به وجود آید. بنابراین، سازوکارهای اقتصادی و حمایتی در کنار سازوکارهای سیاست‌گذاری مهمترین عامل برای حل این مسئله می‌باشند و بایستی دولت و نهادهای مسئول تمامی تلاش‌های خود را جهت مسائل مهمی همچون پایین آوردن هزینه‌های تولید انجام داده و برای تهیه نهادهای لازم تا حد امکان به صورت دولتی در اختیار کشاورزان قرار دهد تا جلوگیری از خرید با قیمت بسیار بیشتر در بازار آزاد شود. همچنین، اکثر قشر کشاورزان تنباکوکار از

منابع

1. Abasi Rostami, A.A., A. Ahmadpour and M. Sharifzadeh. 2016. Analyzing the effectiveness of educational and promotional activities to improve the level of knowledge of Tutankhamun farmers by modeling structural equations. *Iranian Journal of Agricultural Economics and Development Research*, 47(3): 695-706 (In Persian).
2. Ahmadi, H. E. Namdari Gherghani and F. Vakili Tajreh. 2018. Investigating the cultivation (planting, holding and harvesting) of tobacco in Abad. *Fourth International Conference on Agricultural and Environmental Engineering with Sustainable Development Approach* (In Persian).
3. Akbarian Ronizi, S. 2018. Analysis of agricultural sustainability and its effective factors in rural areas (Case: Roniz village - Estahban city). *Regional Planning Quarterly*, 8(31): 181-190 (In Persian).
4. Anabestani, A. and H. Mahmudi. 2019. Analysis of the effect of Imam Khomeini Relief Committee loans on sustainable employment of villagers Case: Mashhad city. *Quarterly Journal of Space Economics and Rural Development*, 8(29): 129-150 (In Persian).
5. Aremu, A.K., A.O. Kadiri and W.O. Bello. 2019. Energy usage for field operations of tobacco: A case study of some towns in OYO state. *Energy*, 185: 1106-1113.
6. Bartucca, M. L. and D. Del Buono. 2020. Effect of agrochemicals on biomass production and quality parameters of tobacco plants. *Journal of Plant Nutrition*, 44(8): 1107-1119.
7. Bazargan, A. 2010. *Introduction to Qualitative and Mixed Research Methods*, Tehran, Didar, Second Edition (In Persian).
8. Bushehr Governor's Deputy for Planning. 2014. Evaluation report of the General Statistics Office of Bushehr Provincial Planning Deputy (In Persian).
9. Chawla, H.S. 2003. *Plant biotechnology: a practical approach*. Publisher: Science Pub Inc (October 1, 2003), 302 pp.
10. Danie Fard, H. and A. Eslmi. 2011. Application of data foundation theory in practice: constructing the theory of organizational indifference. *Imam Sadegh University Press* (In Persian).
11. Davijani, M.H., M.E. Banihabib, A.N. Anvar and S.R. Hashemi. 2016. Optimization model for the allocation of water resources based on the maximization of employment in the agriculture and industry sectors. *Journal of Hydrology*, 533: 430-438.
12. De Janvry, A. and E. Sadoulet. 2020. Using agriculture for development: Supply-and demand-side approaches. *World Development*, 133: 105003.
13. Dev, S.M. 2017. Poverty and employment: roles of agriculture and non-agriculture. *The Indian Journal of Labour Economics*, 60(1): 57-80.
14. Ebrahimzadeh, H., E.Ebrahimzadeh and A. Paydar. 2019. Planning the development of sustainable rural employment with a PRA approach based on the seven capital model (Case study: Baghdad village, Nikshahr city). *Quarterly Journal of Rural Research*, 10(3): 508-525 (In Persian).
15. Evans, G.L. 2013. A novice researcher's first walk through the maze of grounded theory: Rationalization for classical grounded theory. *Grounded Theory Review*, 12(1): 37-55.

16. Feisali, M. and M. Niknami. 2021. oTowards sustainable rural employment in agricultural cooperatives: Evidence from Iran's desert area. *Journal of the Saudi Society of Agricultural Sciences*.
17. Feisali, M. and M. Niknami. 2021. oTowards sustainable rural employment in agricultural cooperatives: Evidence from Iran's desert area. *Journal of the Saudi Society of Agricultural Sciences*. 425-432.
18. Frija, A., A. Chebil, K.A. Mottaleb, D. Mason-D'Croz and B. Dhehibi. 2020. Agricultural growth and sex-disaggregated employment in Africa: future perspectives under different investment scenarios. *Global Food Security*, 24: 100353.
19. Garibaldi, L.A. and N. Pérez-Méndez. 2019. Positive outcomes between crop diversity and agricultural employment worldwide. *Ecological Economics*, 164: 106358.
20. Gasson, S. and J. Waters. 2013. Using a grounded theory approach to study online collaboration behaviors. *European Journal of Information Systems*, 22(1): 95-118.
21. Gehrels, S. 2013. Grounded theory application in doctorate research. *Research in Hospitality Management*, 3(1): 19-25.
22. Ghaffari, H., S. Saki and M. Savari. 2014. Investigating relationship between psychological empowerment and organizational learning among the staff of education organization Karaj province. *European Journal of Zoological Research*, 3(1): 37-41.
23. Ghanbari, Y. R. Nouri and H. Ghafourzadeh. 2016. Evaluating the role of Imam Khomeini Relief Committee in the development of sustainable rural employment. *Islamic Economics Quarterly*, 16(64): 146-117 (In Persian).
24. Ghasemi, M. and S.R. Hossani Kahnoj. 2020. Analysis of Major Challenges of Tobacco Marketing in Rural Settlements of Khorasan Razavi Province (Case Study: Baqamch District, Chenaran County). *Journal of Human Settlement Planning Studies*, 15(2): 373-390 (In Persian).
25. Ghasemi, M. and M. Masoumi. 2020. Optimal tobacco marketing strategies using strategic planning tools (Case study: Baqamch village, Chenaran city). *Quarterly Journal of Rural Development Strategies*, 7(4): 397-413 (In Persian).
26. Halaweh, M. 2012. Integration of grounded theory and case study: An exemplary application from ecommerce security perception research. *Journal of Information Technology Theory and Application*, 13(1): 31-51.
27. Kazemi, R. 2016. Tobacco, Eurasian Trade, and the Early Modern Iranian Economy. *Iranian Studies*, 49(4): 613-633.
28. Khoshmaram, M., N. Shiri, R.S. Shinnar and M. Savari. 2020. Environmental support and entrepreneurial behavior among Iranian farmers: the mediating roles of social and human capital. *Journal of Small Business Management*, 58(5): 1064-1088.
29. Kienle, U., B. Manos and T. Jungbluth. 2015. Alternatives to Tobacco cultivation towards an evidence based approach. *Land Use Policy*, 45: 199-203.
30. Kor. A. and M.Sh. Sharifzadeh. 2016. Analysis of problems and problems of tobacco cultivation in Mazandaran province. *Iranian Journal of Agricultural Economics and Development Research*, 47(4): 887-899 (In Persian).
31. Laurett, R., A. Paço and E.W. Mainardes. 2021. Sustainable Development in Agriculture and its Antecedents, Barriers and Consequences—An Exploratory Study. *Sustainable Production and Consumption*, 27: 298-311.
32. McBride, A. and S. Mustchin, 2013. Creating sustainable employment opportunities for the unemployed. *Policy Studies*, 34(3): 342-359.
33. McCollum, D. 2012. The sustainable employment policy agenda: What role for employers? *Local Economy*, 27(5-6): 529-540.
34. Mohammadi, S.Z., S. Mohamadzadeh and M. Yazdanpanah. 2018. Predicting the effective factors on the behavior of palm farmers of Dashtestan production cooperative in the field of water protection by comparing the planned behavior models and activating the norm. *Journal of Cooperatives and Agriculture*, 7(28): 103-137 (In Persian).
35. Moradi, M. and S.Sh. Moradi Avazaman. 2015. Identifying and comparing the factors affecting the sustainable employment of cooperatives and private companies in Nahavand city. *Journal of Cooperatives and Agriculture*, 4(16): 21-55 (In Persian).
36. Negri, M. and G.G. Porto. 2016. Burley tobacco clubs in Malawi: Nonmarket institutions for exports. *The World Bank*.
37. Pakravan-Charvadeh, M.R., M. Savari, H.A. Khan, S. Gholamrezai and C. Flora. 2021. Determinants of household vulnerability to food insecurity during COVID-19 lockdown in a mid-term period in Iran. *Public health nutrition*, 24(7): 1619-1628.
38. Sabeti Amidahande, M.A. Falah Nosratabad, A. Naorouzi M. Amiri, E. and Azarpour, E. 2012. The effect of nitrogen fertilizer and nitrogen bacteria on some quantitative and qualitative properties of tobacco. *Journal of Water and Soil Science*, 22(2): 135-149 (In Persian).
39. Sarani, V., M. Shahpasand and M. Savari. 2013. Analysis of barriers to entrepreneurship among the rural women in Divan-Darreh City using by grounded theory. *International Research Journal of Applied and Basic Sciences*, 4(5): 1302-1308.

40. Savari, M., Z. Asadi and K. Hasanpour. 2020. Develop strategies for the development of sustainable employment in rural areas of Delfan city. *Journal of Entrepreneurship Strategies in Agriculture*, 7(13): 42-53 (In Persian).
41. Savari, M. and M. Shokati Amghani. 2021. Factors influencing farmers' adaptation strategies in confronting the drought in Iran. *Environment, Development and Sustainability*, 23: 4949-4972.
42. Savari, M. and M. Zhoolideh. 2021. The role of climate change adaptation of small-scale farmers on the household's food security level in the west of Iran. *Development in Practice*, 1-15.
43. Savari, M., A. Abdeshahi, H. Gharechae and O. Nasrollahian. 2021. Explaining farmers' response to water crisis through theory of the norm activation model: evidence from Iran. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 102284.
44. Savari, M., H.E. Damaneh and H.E. Damaneh. 2022. Drought vulnerability assessment: Solution for risk alleviation and drought management among Iranian farmers. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 67: 102654.
45. Savari, M., R. Ebrahimi-Maymand and F. Mohammadi-Kanigolzar. 2013. The Factors influencing the application of organic farming operations by farmers in Iran. *Agris on-line Papers in Economics and Informatics*, 5: 179-187.
46. Savari, M., H. Eskandari Damaneh and H.E. Damaneh. 2020. Factors influencing farmers' management behaviors toward coping with drought: evidence from Iran. *Journal of Environmental Planning and Management*, 1-49.
47. Savari, M. and M.S. Amghani. 2022. SWOT-FAHP-TOWS analysis for adaptation strategies development among small-scale farmers in drought conditions. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 67: 102695.
48. Savari, S., H. Shabanali Fami and Z. Daneshvar Ameri. 2015. Rural women's empowerment in improving household food security in the Divandarreh County. *Journal of Research and Rural Planning*, 3(4): 107-121.
49. Savari, M., M. Zhoolideh and B. Khosravipour. 2021. Explaining pro-environmental behavior of farmers: A case of rural Iran. *Current Psychology*, 1-20. <https://doi.org/10.1007/s12144-021-02093-9>.
50. Silva, J.L., N. Man, H.A. Shaffril and B.A. Samah. 2011. Acceptance of sustainable agricultural practices: the case of crop farmers. *American Journal of Agricultural and Biological Science*, 6(2): 227-230.
51. Singh, K. and M. Misra. 2021. Developing an agricultural entrepreneur inclination model for sustainable agriculture by integrating expert mining and ISM-MICMAC. *Environment, Development and Sustainability*, 23(4): 5122-5150.
52. Statistics of Iran's sports in agriculture. 2018. Ministry of Jihad Agriculture, Deputy of Planning and Economy (In Persian).
53. Strauss, A. and J. Corbin. 1988. Principles of qualitative research methods, basic theory, procedures and methods. Translated by Buick Mohammadi. Publications of the Institute of Humanities and Cultural Studies (In Persian).
54. Tadjoeeddin, M.Z. and A. Chowdhury. 2012. Employment function for Indonesia: an econometric analysis at the sectoral level. *The Journal of Developing Areas*, 265-285.
55. Tatlidil, F.F., İ. Boz and H. Tatlidil. 2009. Farmers' perception of sustainable agriculture and its determinants: a case study in Kahramanmaraş province of Turkey. *Environment, Development and Sustainability*, 11(6): 1091-1106.
56. Thomaz, E. and V. Antoneli. 2021. Long-term soil quality decline due to the conventional tobacco tillage in Southern Brazil. *Archives of Agronomy and Soil Science*, 1-13.
57. Van Dam, K., T. Van Vuuren and S. Kemps. 2017. Sustainable employment: the importance of intrinsically valuable work and an age-supportive climate. *The International Journal of Human Resource Management*, 28(17): 2449-2472.
58. Wolfswinkel, J.F., E. Furtmueller and C.P. Wilderom. 2013. Using grounded theory as a method for rigorously reviewing literature. *European journal of Information Systems*, 22(1): 45-55.
59. World Bank. 2007. World development report-agriculture for development. Washington D.C. The World Bank.
60. Zagane, N., M. Mostaghimi, R. Samie and M. Nasiri. 2020. Identify and prioritize the dimensions and components of sustainable employment with emphasis on general employment policies with fuzzy ANP model. *Journal of Entrepreneurship in Agriculture*, 7(2): 52-75 (In Persian).
61. Zunker, C. 2009. Maintaining healthy eating behaviors with women after a weight management program: A grounded theory approach. The University of Alabama at Birmingham.

Designing Sustainable Employment Mechanisms among Tobacco Farmers in Dashtestan

Farshad Razmavar¹ and Moslem Savari²

1- M.Sc. Rural Development, Agricultural Sciences and Natural Resources University of Khuzestan, Mollasani, Iran

2- Assistant Professor, Department of Agricultural Extension and Education, Agricultural Sciences and Natural Resources University of Khuzestan, Mollasani, Iran, (Corresponding author: Savari@asnrukh.ac.ir)

Received: 11 Jun, 2021

Accepted: 7 August, 2021

Extended Abstract

Introduction and Objective: Villages play an undeniable role in economic, socio-political growth in the social and demographic system of countries and agriculture as a strategy for rural development includes most of the economic activities of villagers. Currently, the phenomenon of sustainable employment in rural communities is more important than before because sustainable job development among villagers is an important strategy that can improve the rural development process. Therefore, only by increasing employment in rural areas can the phenomenon of migration be prevented because agricultural resources alone will not meet their needs. The depopulation of villages can be a major threat to the food security of the community. In this way the aim of this study was to design sustainable employment mechanisms among tobacco farmers.

Material and Methods: In this study, the qualitative paradigm and grounded theory of the foundation were used to identify the mechanisms of sustainable employment. Participants in this study included 18 tobacco farmers with more than 10 years of experience in Dashtestan. The samples were selected using snowball sampling method and the criterion for the number of subjects was theoretical saturation. The method of collecting information extracted from the interview participants was semi-structured.

Result: The results of the collected data revealed 48 main challenges among tobacco farmers. Factors of lack of support and purchase of the product at a reasonable price by the city tobacco department, the occurrence of numerous pests, lack of support for domestic production and increase in imports, lack of government support for the agricultural sector, high cost of buying agricultural inputs in the open market and brokers are the most important problems. He was a tobacconist. Factors extracted in 7 economic and support mechanisms (13 factors), agriculture and environment (9 factors), marketing (9 factors), industrialization (4 factors), education and skills (3 factors), policy (6 factors) and motivational (4 factors) were categorized and analyzed. Finally, the mechanisms were placed in the form of Strauss and Corbin models based on their nature.

Conclusion: In general, the results of this research can provide new insights for rural and agricultural development policy makers because all issues and problems of tobacco workers' employment have been identified and with careful planning can help to stabilize them. In this regard, it is suggested that by holding training courses and workshops, they provide the ground for the development of cultivation of this crop among farmers based on scientific and precise principles.

Keywords: Job Challenges, Sustainable Employment, Sustainable Livelihood, Rural Development, Tobacco